Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

Lausunto

17.02.2025

MIG-254391
00.03.00
MIGDno-2025-423

Eduskunta,
hallintovaliokunta

Hallintovaliokunnan kokous 18.2.2025, klo 12:15

Maahanmuuttoviraston lausunto asiassa HE 179/2024 vp

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi. Tässä vaiheessa virasto pääasiassa toistaa aiemmin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle esittämiään huomioita viraston voimavarojen riittävyydestä, toimeentuloedellytyksestä sekä työnteko-oikeuden laajentamisesta.

Virasto myös täydentää voimavarojensa riittävyyttä koskevia aiempia huomioitaan nostamalla esiin aiemman lausuntonsa jälkeen ilmenneen seikan. Se koskee lyhyistä työsuhteista mahdollisesti aiheutuvaa lisäystä työnantajien hallinnollisen työn ja Maahanmuuttoviraston työn määrään.

Työnantajan ilmoitusvelvollisuudesta, valvonnasta ja viraston voimavaroista

Maahanmuuttoviraston tehtäviin vaikuttaisi varsinkin työnantajalle säädettävä ilmoitusvelvollisuus, joka antaisi herätteen viraston jatkotoimille. Nykyisin virasto saa tietoja työsuhteen päättymisestä vain satunnaisesti. Säännönmukaisesti tehtävä ilmoitus lisäisi tarvetta viraston toimille maassa oleskelun edellytysten tarkistamiseksi. Oletettavasti se lisäisi myös oleskeluluvan peruuttamisasioiden sekä niihin liittyvien maasta poistamisasioiden määrää.

Virasto kehittää samanaikaisesti oleskelulupien jälkivalvontaa, joten sen ja esitetyn lakimuutoksen yhteisvaikutus viraston työmäärään voisi olla merkittävä. Esityksen vaikutusarvionkin vaihteluväli on suuri, joten työmäärän lisäys tarkentuisi vasta lain tultua voimaan.

Ilmoitusten määrään voisi vaikuttaa myös se, että työperusteisen oleskeluluvan haltijalla voi olla useita työsuhteita, eli myös muita kuin se, jota varten oleskelulupa on myönnetty. Varsinkin matalammin palkatuilla aloilla on tavanomaista, että työperusteisen oleskeluluvan haltija hankkii lisätuloja sivutöillä, usein lyhyillä niin sanotuilla keikkatöillä. Vaikka keikkatyön taustalla olisi niin sanottu puitesopimus, olisi jokainen työkeikka muodollisesti erillinen työsuhde, jonka päättymisestä olisi ilmoitettava. Työ voisi olla vuokratyötä tai muuta lyhytaikaista työtä. Mikäli ilmoitusvelvollisuus koskisi myös näitä tilanteita, lyhyiden työsuhteiden yleisyys lisäisi merkittävästi työnantajien tarvetta ilmoitusten tekemiseen ja ilmoitusten käsittelytyötä virastossa.

Virasto arvioi, ettei se voisi hoitaa valvontaa ja sen tuloksena käynnistettäviä luvan peruuttamisasioita kokonaan olemassa olevilla voimavaroillaan. Virasto

www.migri.fi

PL 10
00086 Maahanmuuttovirasto
puh. 0295 430 431
faksi 0295 411 720

PB 10
00086 Migrationsverket
tfn 0295 430 431
fax 0295 411 720

PO Box 10
FI-00086 Maahanmuuttovirasto
tel. +358 295 430 431
fax +358 295 411 720

kehittää automaatiota mutta ainakin alkuvaiheessa automaatio lähinnä kerää herätteitä mahdollisiin oleskeluluvan peruuttamisasioihin. Varsinainen peruuttamisasian käsittely tapahtuu pääosin käsin ja on aikaa vievää asiakkaan kokonaistilanteen selvittämistä.

Todennäköisesti viraston voimavaroja sitoisi myös paperilla tehtävien ilmoitusten käsittely. Kaikki työnantajat eivät vahvasta tavoitteesta huolimatta kuitenkaan asioisi sähköisesti. On oletettavaa, että ilmoituksia tehtäisiin myös puutteellisina, jolloin ilmoituksen yhdistäminen oikeaan oleskeluluvan haltijaan vaatisi selvittämistä.

Lain esitettynä voimaantuloaikana vuonna 2025 Maahanmuuttoviraston toimintamenoihin (momentti 26.40.01) kohdistuu huomattava leikkaus, runsaat 14 % viime vuoteen verrattuna. Se hankaloittaa niin viraston lisääntyvän työmäärän kuin nykyistenkin tehtävien asianmukaista hoitamista.

Toimeentuloedellytyksestä ja luvan peruuttamisesta

Maahanmuuttovirasto näkee mahdollisia haasteita toimeentuloedellytyksen soveltamisessa esitetyn 58 a §:n 3 ja 4 momentin osalta. Toimeentulon olisi 3 momentin mukaan oltava turvattu 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa, eli aina ns. suoja-ajan kuluessa. Kuitenkin 4 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta pyytää ulkomaalaiselta selvitystä toimeentulosta vain 1 momentin 3 kohdan tarkoittamissa tilanteissa. Selvitystä voisi siis pyytää vain ulkomaalaiselta, jolle on myönnetty oleskelulupa muuta kuin 2 kohdassa tarkoitettua työtä varten, ja lupa olisi ollut voimassa vähintään kaksi vuotta.

Perustelujen mukaan (s. 15 ja 35) taustalla olisi ns. yhdistelmälupadirektiivin 11 artiklan 4 kohta. 58 a §:n 3 ja 4 momenttien muodostama kokonaisuus näyttää kuitenkin epäjohdonmukaiselta, kun toimeentuloedellytystä olisi sovellettava aina suoja-ajan kuluessa, mutta toimeentulosta saisi pyytää selvitystä vain rajoitetuissa tilanteissa. Tämä herättää kysymyksen, olisiko muissa tapauksissa oleskeluluvan peruttaminen puutteellisen toimeentulon vuoksi käytännössä mahdollista, jos toimeentulon selvittämistä olisi rajoitettu.

Jatkolupaharkinnan osalta virasto kiinnitti huomionsa myös 58 a §:n toimeentuloedellytystä koskevien kirjausten ja työntekijän oleskelulupaan hiljattain säädetyn erillisen palkkarajan (L 695/2024) suhteeseen. Nyt esitetyn 58 a §:n 3 momentin sanamuodon mukaan ulkomaalaisen toimeentulon pitäisi olla turvattu ulkomaalaislain 39 §:n eli yleisen toimeentuloedellytyksen mukaisesti. 58 a §:n 3 momentin perustelujen (s. 44) mukaan " - - *jatkolupaharkinnassa, jolloin toimeentulotasoa arvioidaan takautuvasti, ei myöskään vaadittaisi, että erillinen palkkaraja on täytetty kuukausittain edellisen oleskeluluvan voimassaolon aikana siltä osin kuin henkilö on ollut työttömänä enintään pykälän 1 momentin mukaisen ajanjakson*".

58 a §:n 3 momentin ja sen perustelujen osalta olisi hyvä vielä varmistua, että se muodostaa ehjän kokonaisuuden palkkarajan kanssa. Samoin olisi hyvä varmistaa, että kirjaus 3 momentin perusteluissa olisi riittävä oikeusperusta poiketa jatkolupaharkinnassa myös palkkarajan soveltamisesta, vaikka lainkohdan sanamuoto koskisi vain toimeentuloedellytystä, ei erillistä palkkarajaa.

Laajennetun työnteko-oikeuden merkitsemisestä ja valvonnasta

Työnteko-oikeuden laajuuden osalta on tärkeää, että oleskeluluvan haltijalla, hänen työnantajallaan sekä viranomaisilla on selkeä ja ajantasainen tieto sallituista ammattialoista. Esityksen mukaisen laajennetun työnteko-oikeuden sisältämiä aloja ei käytännössä voisi tyhjentävästi luetella oleskelulupakortissa eikä päätösasiakirjassa. Todennäköisesti oikeus olisi merkittävä oleskelulupakorttiin säädösviittauksen muodossa ja varsinaiset ammattialat olisi selvitettävä muusta lähteestä. Tämä tiedon pitäisi olla saavutettavaa kaikille osapuolille.

Laajennettu työnteko-oikeus voisi tuoda uusia haasteita myös työvoiman valvontaan. Työvoimapula-alojen listaukseen mahdollisesti tehtävät muutokset voisivat vaikeuttaa valvontaa varsinkin pidempikestoisten työntekijän oleskelupien kohdalla. Esitetyn 81 c §:n 2 momentin mukaan ” - - *oikeus työntekoon säilyy sen työsuhteen loppuun, joka on alkanut mainitun pykälän nojalla annetun asetuksen ollessa voimassa, vaikka asetusta muutettaisiin tai se kumottaisiin*”. Käytännössä tuo tarkoittaisi, että työnteko-oikeutta selvitettäessä olisi huomioitava oleskeluluvan myöntämisajankohta, työsuhteen alkamisajankohta sekä mahdollisen aiemman listauksen mukaan sallitut ammattialat. Työntekoa olisi siis peilattava sekä voimassa olevaan että mahdollisesti aiempiinkin asetuksiin.

Ylijohtaja Ilkka Haahtela

Johtava asiantuntija Janne Kinnunen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 17.02.2025 klo 12:43. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.